

BOLDESCU, Maria Manu
Moldova Documentation Project
Romanian
RG-50.572*0006

Box 1, Tape 1

R: Vă rog să ne spuneți numele dumneavoastră.

M: **Marusia [Marusia]**. Sunt născută ...da anu nu țin minte....în 25.

R: Și numele de familie?

M: **Boldescu Maria Fiodorna [Boldesku Maria Fiodorna]**.

R: Și unde sunteți născută?

M: Parcani (Parkany, în raionul Soroca).

R: Deci aici în sat.

M: Aicia în sat. Chiar când m-o născut, în grădina asta m-o născut. Aicia am trăit ș-apoi tata o murit și o rămas mama vadană.

R: Vă amintiți?

M: Eu adica să vorbesc?

R: Nu, stați puțin. Stați.

R: Dacă vreți să ne spuneți ce vă amintiți de la începutul războiului, din anul 1941.

M: Așa. Uite, o luat convoiu de jâdani și-i duce pe-acea. Aicia după grădină este drum mai sus...și mergeu. Da noi am auzit, ca iaca să meargă cu jâdani pe-acia și zice-s flămânzi și desculți. Noi ce-am făcut? Luam pâine, apa...

R: Cine spunea despre ei?

M: Așa din sat lumea zice că am auzit, adică din cineva prin cineva adică. Iaca am auzit că o să meargă p-acea pe deal. Ai da noi avem prieteni. Dac po să treacă Dumbrăveni (în raionul Soroca) haidem și-om vede și le-om da ceva măcar să mânânce. Copii desculți cu picioarele julite. Noi nu ne putem apropie de dânșii că dacă...împuşca după noi și nu ne da voie. Așa luam și zvârlem pâinea, da ei ține așa mâinile, zvârlem ș-o apuca ș-apoi zvârlem iară, să pleca jos și-o lua plasale ce nimerem c-așa era pe-o vreme cum amu ia. Totdeauna tot așa și tot fugem înainte și din urmă tot vine și tot până deșărtam ș-apoi alții iară aduce din sat și iară dam.

R: Îi cunoșteți pe unii dintre ei?

M: Pi care cunoștem, pi care nu cunoștem că era diferite, mulți erau un convoi mare, nu să vide capu. Și noi eram mai mulți și le dam cu dășagii căram așa cu tolbe dășagii mere, răsade, pâine. Doamne ferește ce bucurie aveu ei și copii răcneu că vor apă, căldură, nevoie....cu staclanu cu apă. Așa am petrecut pân când i-o dus. Da unde i-o dus nu am întreat.

R: Erau și familii din sat de aici?

M: Unde, cu dânșii?

R: Da.

M: Nu. Nu, nu. Erau străini...străini cu dânșii, armată străină era cu puște cu tot. Dacă noi nu era chip să ne apropiem de dânșii doar așa pe departe și zvârlem și iei țâne cu mânurile și lua și s-apleca de jos și lua dacă dubde aiesta...dacă nu, aiest din urmă dubde...și lua care și cum mergeu în convoi, c-așa mergeu în rând ca soldații în poziții.

R: Soldații care îi însoțeau erau români sau nemți?

M: Români, români erau. Eu știu ce erau? Români, că înjurau și după noi doamne ferește ce ne ocărau.

R: Și erau și evrei din sat?

M: În sat nu am avut evrei, nu știu. Numa cum din Dumbrăveni am cunoscut una da nici n-am mai dobdit să grăiesc cu dânșii și repede i-am dat mâncare și cu apă. Așa altă mâncare nu, da dacă pâine era, ce mai trebuie altceva?

R: Dumbrăveni e satul vecin?

M: Da, aicea satu vecin...unde, era șef de post acolo, era jandari acolo. Pe urmă da amu ei când o venit războiu, ei s-o ridicat și-o-nceput a veni români, nemți p-aicea pe la noi... de-am...că și treceu prin sat și nu aveu mâncare da luau vaci, porci, găini cu sacu găini să vârau nemții și găini, ouă prin poiată luau mâncare la armată, no nu putem zice nimnică. Lua, lua gata, da când o vinit din puterea sovietică după dânșii, așeia apăi ne-o mutat din sat că era război, băteu, vineu bombe p-aicea. Apoi ei vineu cu ferma lor de vaci da noi gândem, de unde au ei vaci? Noi nu știem că rușii au ferme...da ei vineu cu ferme de vaci și tăieu vaci mâncare la armată.

R: Și atunci când v-ați refugiat la Hristici (Hristitshi, în raionul Soroca) țineți minte?

M: Da, țân minte la Hristici când am vinit acolo și acolo o obligat lumea că să ne hrănească...că dacă ne-am dus așa fără nimic...când fugeam apoi bombele ne-ajungeu din urmă da pica-n apă și ieșe numa fum.

R: Asta când era?

M: Când...războiu.

R: Înainte de episodul pe care l-ați povestit?

M: După ce s-o dus aieștia jâdanii, dup-acea o vinit războiu. Da tot în anu acela.

R: Și dumneavoastră ați fost la Hristici cu familia?

M: Cu familia, cu mama, cu tata. Ț...cu mama, tata o rămas acasă cu surori care mai avem. Am fugit la Hristici că ne-o scos din sat că aici doamne ferește ce era...armată multă și tancuri...ca cum la război.

R: Ș-acolo vă amintiți dacă ați văzut evrei omorâți?

M: Da. **Colodea [Kolodia]** o zis că o găsit un jâdan în iesle la vacă și l-o luat și l-o pus și o săpat groapa și o dat în-trânsu vreo cinci gloanțe da el nu l-o dubdit că el era gras da psă nu-l nimereu oricum și-acel care trăge... da el zice mai trage o dată. Când o mai tras o dată o picat cu fața-n groapă da noi ne-am spăriet da ce-avem eu șaisprăzece ani...mă temem.

R: Dumneavoastră ați văzut când l-au împușcat?

M: O-pușcat, o-mpușcat da pe noi ne fugăre. L-o-mpușcat acolo și el o picat jos...că noi ne uitam așa din urmă când fugem.

R: Și el...unde l-au găsit?

M: Într-o iesle la vacă nu știu unde ascuns, l-o ascuns omu ...ca cum ia care vine la mine și eu am vacă și am iesle în sarai. Și l-am pus acolo și am pus niște ogrinji de-asupra să șadă acolo și de-acolo l-o scos.

R: Ați auzit de la oamenii din sat că fusese ascuns?

M: Da, da de acolo din satu cela. Zice, ia uite. Da noi, hai să videm. Ne-o fugărit, n-am mai văzut mai departe ce-o mai făcut.

R: Și cum l-au găsit? Știți cumva?

M: Nu știu, noi nu am fost acolo numa când l-o dus la groapă și l-o pus să sepe groapa...atuncea...da ne-o fugărit...nu ne-o dat voie să ședem pe-acolo că dacă era în timpul războiului.

R: Și cine l-a pus să sape groapa?

M: El singur.

R: Nu, cine i-a ordonat?

M: Ei, d-apoi nu știu, nu știu, nu știu cine că nu știu eu din satu cela care l-o pus să sape groapa. Nici familia nu știu cine...că o pus românii, că o pus...cine, nu știu.

R: Nu știți cine l-a împușcat?

M: Nu știu cine. Soldați...da ce soldați? Români mă tem că eu nu știu...ori poate, eu nu știu c-atuncea era pe timpul războiului. Noi am fugit de război, am fugit la Hristici și acolo am întâlnit iaca rău de tăt.

R: Și după ce a căzut în groapă și a murit, cine l-a acoperit cu pământ?

M: N-am fost acolo locului să videm că ne-o fugărit de-acolo. Nu ne-o dat voie să videm.

R: Ați văzut cum l-a împușcat și după aia fugind...

M: Da, da așa când fugem și ne uitam în urmă se videm ce-a fi...și l-o-pușcat și el o strigat odată mai dă o dată că nu l-o nimerit. Când o dat amu el o picat jos acolo...iaca cum o fost.

R: Mulțumesc frumos.

M: Așa știu, da îs mulți ani și nu pre țân minte chiar tăte cele că uit așe uit de doamne ferește.

R: Poți să oprești....